קיח: העור והרוטב פרק תשיעי חולין

מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא. הקשה רבי אליהו מגלן ידות כלים דעלמא דמיד דזרעים ומנור ונגלה לא אתו דמה להנך שאין להם טהרה במקוה וגרלה משום דדרשינן בתורת כהנים והנוגע בהן לרבות את הידות והיוה אפשר דלשאר כלים מיטהרין ואי לא כתיב אלא ההוא קרא לאודויי הוה מוקמינן ליה בדמסתכר טפי: **ובשם** שאין מקבלין טומאה **אלא** לכשיתלשו. ות"ת אדרבה יותר ראוי לתלות טומאה בהכשר דמה שאין מטמא זה תלוי בהכשר דמעיקרא לא הוכשרו וכ"ת דאפשר בחילון מלא פירות שנתלש והוכשר ותזר ונטעו אי אפשר לומר כן דהא כשחזר ונטעו בטל ליה הכשר כשהשרשים שאפילו טומאה בטלה כדאמרינן (תרומות פ"ט מ"ז) גבי גידולי תרומה וי"ל דפשיטא ליה שאין מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו כדפי' בקונטרס שם (ד) אומר מתוכרין טמאין טומאת [את] הכל וקאמר דה"ק אין מקבלין הכשר אלא לכשיתלשו אפילו לקבל טומאה אחר המליאה וא"ת מהיות טעמא דפשוט לו בטומאה תפשוט לו בהכשר שאם אתה אומר כן הכשרת הכל במחובר וי"ל דאין זה תימה כל כך אם נאמר דהוכשר הכל במחובר ע"י גשמים שנופלין על הזרעים: **אין** יד לפחות מבויית. פי' בקונטרס כגון פול או חלי זית בשר ולו יד והרי הוא עכשיו כביצה אוכלין ואין גרלה דאפילו היה נוגע בחלי זית עצמו לא היה טמא מדאמרי' בפ"ק (לעיל דף כד:) המורה העידה על כלי חרס אפילו הוא מלא חרדל אלמא אי לאו אויר כלי חרס לא הוי כמו במחובר אע"פ שנוגעין יחד ותנן נמי בפרק במה אשה (דף כ:) הכלי מלרף כל מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה ומנעיא לן בהקומץ רבה (מנחות דף כד.) אי דוקא דנגעי אהדדי או לא ואי נגיעה חביב במחובר א"כ פשיטא דבלא נגיעה איירי דבנגיעה לא היה צריך צירוף כלי וגרלה לפרש שזה חלי זית מחובר עם כביצה אוכלין אבל אינו מחובר כל כך ואם היה מגביה אותו היה ניתק אותו כביצה אוכלין מאותו פחות מכזית בלא הוי יד לשאר אוכל אלא לפחות מכזית ולפי' הקונטרס שמפרש בעלמא דאוכל כל שהוא מקבל טומאה א"ל לומר שהוא מחובר עם שאר אוכלין אלא בעי אם מכניס טומאה לאותו חלי זית אבל להוציא אפילו היה זית שלם ונגע בו לא היה טמא דצריך כביצה ואפילו אם אין מקבל טומאה בכל שהוא מדאוריי"תא אינא למימר דמבעיא ליה אי מקבל טומאה מדרבנן דמדרבנן מקבל טומאה בכל שהוא: **והבית** מאהיל (ה) עליה הבית טמא. ויל למת נפקא לן במה הצל מנגבלה ותנור דמה נגבלה שאין מטמא באהל כו' ואי פרכת מה לנגבלה שכן אוכל תאמר בזמת שאין אוכל דלמרינן בפרק דם שחיטה (ו) תנור יוכים מה לתנור שכן מטמא מאויר נגבלה תוכים הצל השוה שבהם שמטמא וידיהם כיוצא בהם כו' וא"ת לענין אהל נימא דיו וי"ל דמעיקרא (ז) ודאי לא אשכחן בטומאה חמורה ידות הוה פרכינן על נגילה דיו אבל השתא דאשכחן יד בטומאה חמורה דהוי כגוף לענין מת נמי משוינן יד כגוף: ורב

ואימא אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין לשומר דעלמא שומר להכנים ושומר לצרף אבל יד להכנים לא אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא אלא שומר דנבלה למה לי לגופיה ולמאי אי לאצטרופי אמרת לא מצטרף אי להכנים ולהוציא ק"ו מיד אתיא (ח) מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא אי הכי שומר דעלמא (ט) אימא לך להכנים ומלתא דאתי בקל וחומר טרח וכתב לה קרא (י) היכא דאיכא למידרש דרשינן רב חביבא אמר שאני שומר דנבלה כיון דמעשה יד קא עביד איד שדינן ליה מתקיף לה רב יהודה בר ישמעאל הא דתנן (יא) הפיטמא של רמון מצטרפת והנץ שלו אין מצטרף ואמאי קרי כאן על כל זרע זרוע וליבא ותו הא דתנן העור והרוטב והקיפה וכו' מצטרף לטמא טומאת אוכלים מנלן אלא תלתא קראי כתיבי (יב) על כל זרע זרוע אשר יזרע חד לשומר דזרעים וחד לשומר דאילנות אידך לשומר בשר וביצים ודגים אמר רב חייא בר אשי אמר רב יש יד לטומאה ואין יד להכשר ור' יוחנן אמר (יג) יש יד לטומאה ולהכשר במאי קמיפלגי (יד) איבעית (טו) אימא סברא איבעית אימא קרא איבעית אימא קרא מר סבר (יז) מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ומר סבר מקרא נדרש לפניו ולפני פניו איבעית אימא סברא מר סבר הכשר תחלת טומאה הוא ומר סבר הכשר לאו תחלת טומאה הוא תניא כוותיה דרבי יוחנן כשם שיש יד לטומאה כך יש יד להכשר וכשם (יח) שאין מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו כך (יט) אין מקבלין הכשר אלא (כ) עד שיתלשו אמר רב אין יד לפחות מכזית (כא) ואין שומר לפחות מכפול ורבי יוחנן אמר (יא) יש יד לפחות מכזית ויש שומר לפחות מכפול מיתיבי (יב) ב' עצמות ועליהן ב' חצאי זיתים והכנים ראשיהן (כא) (כג) ב' לבית והבית מאהיל עליהן הבית טמא יהודה בן נקוסא אומר משום רבי יעקב היאך שני עצמות מצטרפין לכזית ורב

ואימא אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין לשומר דעלמא שומר להכנים ושומר לצרף אבל יד להכנים לא אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא אלא שומר דנבלה למה לי לגופיה ולמאי אי לאצטרופי אמרת לא מצטרף אי להכנים ולהוציא ק"ו מיד אתיא מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא אי הכי שומר דעלמא אימא לך להכנים ומלתא דאתי בקל וחומר טרח וכתב לה קרא דאיכא למידרש דרשינן רב חביבא אמר שאני שומר דנבלה כיון דמעשה יד קא עביד איד שדינן ליה מתקיף לה רב יהודה בר ישמעאל הא דתנן הפיטמא של רמון מצטרפת והנץ שלו אין מצטרף ואמאי קרי כאן על כל זרע זרוע וליבא ותו הא דתנן העור והרוטב והקיפה וכו' מצטרף לטמא טומאת אוכלים מנלן אלא תלתא קראי כתיבי על כל זרע זרוע אשר יזרע חד לשומר דזרעים וחד לשומר דאילנות אידך לשומר בשר וביצים ודגים אמר רב חייא בר אשי אמר רב יש יד לטומאה ואין יד להכשר ור' יוחנן אמר יש יד לטומאה ולהכשר במאי קמיפלגי איבעית אימא קרא איבעית אימא קרא מר סבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ומר סבר מקרא נדרש לפניו ולפני פניו איבעית אימא סברא מר סבר הכשר תחלת טומאה הוא ומר סבר הכשר לאו תחלת טומאה הוא תניא כוותיה דרבי יוחנן כשם שיש יד לטומאה כך יש יד להכשר וכשם שאין מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו כך אין מקבלין הכשר אלא עד שיתלשו אמר רב אין יד לפחות מכזית ואין שומר לפחות מכפול ורבי יוחנן אמר יש יד לפחות מכזית ויש שומר לפחות מכפול מיתיבי ב' עצמות ועליהן ב' חצאי זיתים והכנים ראשיהן ב' לבית והבית מאהיל עליהן הבית טמא יהודה בן נקוסא אומר משום רבי יעקב היאך שני עצמות מצטרפין לכזית

כתיב שומר אלא מזרעים וטעמא משום דזרעי ליה בהדיה הוא: [ז]ג' **קראי**. זרע זרוע יזרע: **יש יד לטומאה**. להכנים ולהוציא דתמרינן [ע"א]: **ואין יד להכשר**. אין תורת יד לענין הכשר שאם הוכשרה היד לא הוכשרו הזרעים: **מקרא נדרש**. [ז](ט)לכל דנפקי ידות מיניה נדרש לפניו לטמא הוא ולא לפני פניו אוכי יותן מים דהוא ריש דקרא: **אחלת טומאה הוא**. ויש לו יד [ח] (כ) טומאה: **וכשם שאין**. מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו דתמרינן בת"כ [ט] אם אתה אומר מחוברין טמאין טומאת את הכל שאין לך מחוברין שאין שרגים מלויין אלגם: **פול**. פחות הרבה מכזית: **אין יד לפחות מכזית**. אם יש אוכל פחות מכזית כגון פול או חלי זית בשר ולו יד והרי (ג) הן עם אוכלין כביצה וגגעה טומאה ביד הואיל ועיקרו אינו כזית ביחד אין חשוב להיות לו יד והכל טהור אבל יש שומר לפחות מכזית ובלבד שיהא כפול: **וכן אין שומר לפחות מכפול**. לא להצטרף לענין כביצה ולא להכנים ולהוציא כגון

עם וכו מוה פחות מכפול והוא עם אוכלין כביצה או עדשים כשרביטיהם: **ורבי יוחנן אמר** כו' **ויש שומר לפחות מכפול**. אבל יד לפחות מכפול לא מדלא ערבינהו ותני יש יד ויש שומר לפחות מכפול: **והכנים ראשיהן הבנים**. אותן ראשין שאין כשר עליהן והן של מת: **הבית טמא**. המאהיל על היד כמאהיל על הכשר עם בלא כשר מטמא כאהל [אהלות פ"ח מ"ח]: **היאך שני עצמות**. אם היה עם אחד וברגשו אחד כזית [יא]מודינא דיש לו יד לפחות טומאה לבית אבל יד לפחות מכזית לא אמרינן

ורב

האוכל: מר סבר מקרא נדרש לפניו כלומר כתיב וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם אלו הידות ונדרש לפניו כלומר היכא אמרי' לכם לרבות את הידות לענין טומאה שלפניו דלכם הוא ולא לפני פניו וכי יותן זה הוא ההכשר והוא לפני פניו דלכם: מר סבר הכשר תחלת טומאה היא. כלומר כשם שיש לטומאה כך יד להכשר: אין מקבלין הכשר אלא לכשיתלשו. כלומר שאם הוכשר בכחובר לא חשוב הכשר: אמר רב אין שומר לפחות מכפול. כלומר מה דאמרי' דשומר מכניס ומוציא ומצטרף אין חשוב שומר לפחות מכפול ואין יד לפחות מכזית כלומר מה דאמרי' דיד מוציא ומכניס אין חשוב יד לפחות מכזית אוכלין. מיתיבי שני עצמות ועליהן שני חצאי זיתים. כלומר והכנים הידות לבית והבית מאהיל עליהן הבית טמא אע"ג דשני חצאי זיתים חוץ לבית דאמרי' דמצד זה שכשר הבית שעליו בא הטומאה לצד אחר:

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ב מהלכי טומאת אוכלין הלי' כה:
ר ב מיי' שם הל"ד:
יא ג מיי' שם הל"ג:
יב ד מיי' פ"ב שם הל"ח:
יג ה מיי' פ"ב שם הל"ח [וס"ב הלכה ח]:
יד ו מיי' פ"ה שם הל"ג:
טו ז מיי' פ"ד מהלכי טומאת מת הל"ט:

רבינו גרשום

להכנים ביד נבלה דשומר לצרף שומר דאוכלין מעל כל זרע זרוע אשר יזרע וגו' כדרך שבני אדם מרציאין לזריעה. ושומר דנבלה הוא דלא צריך ומי הוא שומר דנבלה הנוגע בנבלתה טמא דאוקימנא בעור שהוא שומר ואם אינו ענין [ליד נבלה תנהו ענין] ליד דעלמא יד להוציא ביד להכנים ושומר לצרף מעל כל זרע זרוע אשר יזרע; אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא כי יותן מים על זרע וכו' טמא הוא לכם דאפקינן ידות דאוכלין מעיקרא כי כתב יד אהכנסה כתיב שמכניס הטומאה מן הידות לאוכלין ומה דאמרינן דמוציא את הטומאה מאוכלין לידות בקי"ו אתי השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא; אלא שומר דנבלה למה לי אי לאיצטרופי כלומר מעיקרא אמרינן שומר בנבלה ואיצטרך יד להוציא ויד להכנים והשתא אמרת מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיב והוצאה ק"ו א"כ שומר דנבלה לא איצטרך אלא לגופיה: אי להכנים ולהוציא ק"ו מיד אתי. כלומר מה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה: אי הכי שומר דעלמא נמי אימא להכנים ולהוציא כלומר ולא לצרף; כל היכא דאיכא למידרש דרשינן ומאי דרשא דרשינן ביה לצרף. רב חביבא אמר שומר דנבלה כו' כלומר לא מצית למיפרך ואימא אם אינו ענין לשומר דעלמא אלא ליד דעלמא שדינן שומר דנבלה להוציא ולהכנים מ"ש כיון דמעשה יד קעביד דהעור קא עביד שיכול לאוחזו בעור וממשך הבשר בכלל העור: הפיטמה של רימון זו היא קליפה שומר של רימון; קרי כאן על כל זרע זרוע וליבא. כלומר דבעינן כדרך שבני אדם מרציאין לזריעה וליבא; אלא תלתא קראי כתיבי ראלו הן תלתא קראי. זרע זרוע אשר יזרע ג' פעמים חד לשומר דזרעים. כלומר שמצטרף להשלים האוכל. וחד לשומר דאילנות כלומר שומר של פרי וחד לשומר דבשר בצים ודג כלומר כולן מצטרפין להשלים. שומר דבשר העור. שומר דביצים הקליפה. שומר דדגים הקשקשים: ידות לטומאה כלומר להוציא ולהכניס: ואין יד להכשר. דאי הוכשר היד לא הוכשר

מסורת הש"ס

ג) ופסחים יח: ושם נמנון]. כ) [וגירסת הילקוט אימא לך להכנים ולהוציא ומילתא כו' ועיין רש"ל]. ג) [ופסחים עז: קדושין ד:]. ד) [עוקצין פ"ב מ"ג ברכות לו:]. ה) [ברכות ד: ושם נמנון]. ו) [שבת לב: וב"ק]. ז) תוספתא דאהלות פ"ד ה"ד. ח) [דף קיט:]. ט) ל"ל לכם. י) [שמיני פרק יו"ל]. כ) ל"ל עם אוכלין כביצה. ל) ל"ל עליהם. מ) [כריתות דף כח:]. נ) ל"ל דלא אשכחן.

תורה אור השלם

ו. וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא: ויקרא יא לז

גליון הש"ם

גמ' ואין שומר לפחות מכפול. עי"ל דף קמז ע"ב תוס' ד"ה אבל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והכנים דאשיהן השניים לבית: (ב) רש"י ד"ה תחלת וכו' לטומאה: (ג) ר"ה לקן יד וכו' וכרי הוא עם אוכלין: (ד) תוס' ד"ה וכשם וכו' אם אתה אומר:

מוסף רש"י

הפיטמא של רמון. הפרח שבראשו, כעין שיש לתפוחים ולפרגנין, מצטרפת. לכביצה לטומאת אוכלין (ברכות לו:). והנץ שלו אין מצטרף. אע"ג דקי"ל שומרים מצטרפין לטומאה קלה דהיינו טומאת אוכלין, הני מילי קליפת האגוז והרמון, אבל הכי שומר על גבי שומר הוא ואין מצטרף (שם).

שיטה מקובצת

א) אי בעית אימא קרא איבעית אימא סברא: ב) אלא לכשיתלשו אמר רב: ג) והכנים ראשיהן השניים לבית: ד) הפיטמא של רמון שומר הוא לו על פיו: ה) מוציאין לזריעה דהא לאו זרעים: ו) משום דזריעי ליה בהדיה הוא. נ"ב נ"א בקצת פירושי רש"י ז"ל בהדיה הוא כדגמרינן מקראי דזרע זרוע אשר יזרע הס"ד: ומה"ד יש יד וכו': ז) מקרא נדרש לפניו לכם דנפקי ידות: ח) ויש לו יד לטומאה: ט) ובראשו אחד כזית בשר מודינא דיש לו: י) כראמרינן בפרק דם שחיטה לאפוקי מת אע"ג דמטליא ליה לא מטמא טומאת אוכלים משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. כן מצאתי בתוס' שאנץ:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com